

Who feels more test anxiety? A research based on personal, academic and family variables¹

Kimler daha fazla sınav kaygısı yaşıyor? Kişisel, akademik ve aileye dayalı bazı değişkenlere göre bir araştırma

Evren Erzen²
Hatice Odacı³

Abstract

The aim of the study was to determine the differences in test anxiety based on gender, frequency of utilizing counseling service, school type, family income level, parental educational level, the attending branch, the case of taking private tutorial and region of the students attending high school senior class. The sample of study consisted of a total of 884 senior class high school students, 423 (52.1%) of them were female and 421 (47.9%) of them were male. The average age of the participants was 17.31 (Sd: .53) with an age which ranges from 16 to 19 years. Test Anxiety Scale were applied to determine participants' test anxiety. Demographic data of the participants were collected with personal information form developed by researchers. Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H analysis were applied. According to the results, test anxiety was differentiated with regard to gender, school type, region and family income level. Results of the study were discussed in the light of the relevant literature.

Özet

Bu çalışmanın amacı, lise son sınıfa devam etmekte olan öğrencilerinin sınav kaygısı düzeylerinin cinsiyete, rehberlik servisinde yararlanma sıklığına, okul türüne, aile gelir düzeyine, ebeveyn eğitim düzeyine, öğrenim görülen bölüme, özel ders alma durumuna ve yerleşim birimine dayalı farklılıklarını belirlemektir. Araştırma grubu 423 (%52.1) kız ve 421 (%47,9) erkek toplam 884 lise son sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaşları 16 ile 19 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 17.31'dir (Ss: .53). Öğrencilerin sınav kaygısı düzeylerini ölçmek amacıyla Sınav Kaygısı Envanteri kullanılmıştır. Öğrencilere ait demografik veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testlerinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre sınav kaygısı okul türü, cinsiyet, yerleşim birimi, aile gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmaktadır. Bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

¹This study is a part of master thesis of first author.

² Research Assistant, Artvin Çoruh University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, evrenerzen@hotmail.com

³Professor, Karadeniz Technical University, Fatih Faculty of Education, Department of Educational Sciences, hatodaci@hotmail.com

Keywords: Test Anxiety, Academic Variable, Personal Variable, Family Variable

Anahtar Kelimeler: Sınav Kaygısı, Akademik Değişken, Kişisel Değişken, Aileye Dayalı Değişken

[\(Extended English abstracts at the end of this document\)](#)

Giriş

Sınav kaygısı ilk kez Sarason ve Mandler'in 1952 yılında Yale Üniversitesinde gerçekleştirdikleri bir araştırma sırasında bilimsel olarak ele alınmıştır (Sarason, 1980'den aktaran: Hembree, 1988). Sınav kaygısıyla ilgili literatürde pek çok farklı tanım mevcuttur. Yapılan kapsamlı tanımlardan birinde sınav kaygısı; sınav veya benzeri değerlendirilme durumlarının yaratacağı olası olumsuz sonuçlar veya başarısızlıkla ilgili endişenin eşlik ettiği fenomenolojik, psikolojik ve davranışsal tepkiler olarak nitelendirilmektedir (Sieber, O'Neil ve Tobias 1977'den aktaran: Zeidner, 1998). Diğer bir tanıma göre ise sınav kaygısı; öğrencilerin sınav veya herhangi bir sınav durumu sırasında hissettiği rahatsızlık, kaygı veya endişedir (Onyeizughbo, 2010). Araştırmacılar Liebert ve Morris (1967), sınav kaygısını daha iyi açıklayabilmek adına bu kavramı 'duyuşsallık' ve 'endişe' olmak üzere iki alt boyuta ayırmışlardır. Alt boyutlardan endişe kavramını; kişinin kendi performansıyla ilişkili kaygının bilişsel ifadesi, duyuşsallık kavramını ise; sınav stresi altında ortaya çıkabilecek otonomik tepkiler olarak tanımlamışlardır.

Sınav kaygısı kavramı 1990'lı yıllardan itibaren çeşitli boyutlarıyla araştırılmaya başlanmış (Birjandi ve Alemi, 2010) ve sınav kaygısına neden olan etmenler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda incelenen demografik değişkenler arasında cinsiyet ile sınav kaygısının ilişkisini araştıran pek çok çalışma yapılmış (Akman, İzgi, Bağçe ve Akıllı, 2007; Aydın ve Takkaç, 2007; Baştürk, 2007; DüNDAR, Yapıcı ve Topçu, 2008; Ergene, 2011; Güler ve Çakır, 2013; Gürses, Kaya, Doğan, Güneş ve Yolcu, 2010; Shermis ve Lombard, 1997; Şahin, Günay ve Batı, 2006) olmasına karşın sosyo-ekonomik düzey (Alyaprak, 2006; Daymaz, 2012), ebeveyn eğitim durumu (Genç ve diğ., 1999; Azazi Aslan, 2005), okul türü (Ekenel, 2005; Piji Küçük, 2010), özel ders alma durumu (Çakmak, 2007, Tekbaş, 2009), devam edilen bölüm (Pazarlı, 2009) ile sınav kaygısı arasındaki ilişkiyi araştıran daha az çalışmaya rastlanmaktadır. Rehberlikten yararlanma sıklığı ve oturulan yerleşim biriminin sınav kaygısı ile ilişkisini araştıran bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı kişisel, akademik ve aileye dayalı bazı değişkenlerin sınav kaygısında farklılaşmaya neden olup olmadığının belirlenmesi yoluyla literatüre katkı sağlamaktır.

Yöntem

1. Araştırmanın Deseni

Lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ile kişisel (cinsiyet, rehberlik servisinden yararlanma sıklığı), akademik (okul türü, öğrenim görülen bölüm, özel ders alma durumu), ve aileye ilişkin (aile gelir düzeyi, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu ve yerleşim birimi) durumlarına dayalı farklılıkların araştırıldığı bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan veya geçmişte var olup sona ermiş bir durumun ortaya çıkarılmasında kullanılmaktadır (McMillan ve Schumacher, 2006).

2. Katılımcılar

Araştırma grubu 2012-2013 eğitim öğretim yılında Trabzon ilindeki liselere devam 884 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaşları 16 ile 19 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 17,31'dir (Ss: .53).

Tablo 1'e göre çalışma grubu, 423'ü kız (%52.1), 421'i erkek (%47.9) olmak üzere 884 öğrenciden oluşmaktadır. Okul türü dikkate alındığında 81 öğrencinin (% 9.2) Fen Lisesine, 142 öğrencinin (%16.1) Anadolu Lisesine, 127 öğrencinin (%14.4) Anadolu Öğretmen Lisesine, 68 öğrencinin (%7.7) Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesine, 127 öğrencinin (%14.4) Sağlık Meslek Lisesine, 124 öğrencinin Çok Programlı Liseye (%14.0), 108 öğrencinin (%12.2) Genel Liseye devam ettiği görülmektedir. Araştırma kapsamında, 161 öğrencinin (%18.2) özel ders aldığı, 723 öğrencinin (%81.2) özel ders almadığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan 161 öğrencinin (%18.2) köyde, 407 öğrencinin (%46.0) ilçe merkezinde, 316 öğrencinin (%35.7) şehir merkezinde yaşadığı tespit edilmiştir.

Tablo-1: Araştırma Grubuna Ait Tanımlayıcı Bulgular

Araştırma Grubuna Ait Tanımlayıcı İstatistikî Bulgular

Faktör	Değişken	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	423	47.9
	Erkek	461	52.1
Okul türü	Fen Lisesi	81	9.2
	Anadolu Lisesi	142	16.1
	Anadolu Öğretmen Lisesi	127	14.4
	Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	68	7.7
	Endüstri Meslek Lisesi	107	12.1
	Sağlık Meslek Lisesi	127	14.4
	Çok Programlı Lise	124	14.0
	Genel Lise	108	12.2
Özel ders alma durumu	Alan	161	18.2
	Almayan	723	81.8

Erzen, E., & Odacı, H. (2014). Kimler daha fazla sınav kaygısı yaşıyor? Kişisel, akademik ve aileye dayalı bazı değişkenlere göre bir araştırma. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 401-419. doi: [10.14687/ijhs.v11i2.2849](https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i2.2849)

Yerleşim birimi	Köy	161	18.2
	İlçe	407	46.0
	Şehir merkezi	316	35.7
Baba eğitim durumu	Okuma yazma bilmiyor	3	.3
	İlkokul	280	31.7
	Ortaokul	160	18.1
	Lise	262	29.6
	Üniversite	179	20.2
Anne eğitim durumu	Okuma yazma bilmiyor	62	.7
	İlkokul	442	50.0
	Ortaokul	155	17.5
	Lise	145	16.4
	Üniversite	80	.9
Öğrenim görülen bölüm	Sayısal	488	55.2
	Sözel	84	9.5
	Eşit Ağırlık	301	34.0
	Yabancı Dil	11	1.2
Rehberlik servisinden yararlanma sıklığı	Haftada 1	180	20.4
	15 günde 1	80	.9
	Ayda 1	118	13.3
	Ayda 1'den az	506	57.2
Aile gelir durumu	İyi	180	20.4
	Orta	639	72.3
	Kötü	65	7.4

Ebeveyn eğitim durumu bilgileri ise 3 öğrencinin babasının (%3) okuma yazma bilmediğini, 280 öğrencinin babasının ilkokul mezunu olduğunu (%31.7), 160 öğrencinin babasının ortaokul mezunu olduğunu (%18.1), 262 öğrencinin babasının lise mezunu olduğunu (%29.6), 179 öğrencinin babasının ise üniversite mezunu olduğunu (%20.2) göstermektedir. Sonuçlar ayrıca 62 öğrencinin annesinin okuma yazma bilmediğini (%7), 442 öğrencinin annesinin ilkokul mezunu olduğunu (%50.0), 155 öğrencinin annesinin ortaokul mezunu olduğunu (%17.5), 145 öğrencinin annesinin lise mezunu olduğunu (%16.4), 80 öğrencinin annesinin üniversite mezunu olduğunu (%9) göstermektedir. Öğrenim görülen bölüme ilişkin veriler 488 öğrencinin sayısal (%55.2), 84 öğrencinin sözel (%9.5), 301 öğrencinin eşit ağırlık (%34.0), 11 öğrencinin yabancı dil (%1.2) bölümüne devam ettiğini göstermektedir. Ayrıca 180 öğrenci (%20.4) haftada bir rehberlik servisinden yararlanmaktayken, 80 öğrenci (%9) 15 günde bir, 118 öğrenci (%13.3) ayda bir, 506 öğrenci (%57.2) ise ayda birden daha seyrek şekilde rehberlik servisinden yararlandığı belirlenmiştir. Son olarak 180 öğrencinin ailesinin (%20.4) iyi, 639 öğrencinin ailesinin (%72.3) orta, 65 öğrencinin (%7.4) ailesinin ise kötü gelir düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

3. Veri Toplama Araçları

Öğrencilerin sınav kaygısı düzeylerini ölçmek amacıyla Sınav Kaygısı Envanteri (SKE) kullanılmıştır. Öğrencilere ait demografik veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır.

3.1. Sınav Kaygısı Envanteri: Sınav Kaygısı Envanteri (SKE), Spielberg (1980) tarafından geliştirilen envanter, dört maddeli likert ölçeği şeklinde hazırlanmış yirmi maddeden oluşmaktadır. Envanterde bulunan yirmi sorunun sekizi kuruntu on ikisi duyusallık alt boyutuna aittir. Envanterden kuruntu puanı (SKE-K), duyusallık puanı (SKE-D) ve toplam sınav kaygısı olmak üzere üç puan türü elde edilmektedir. Envanterin ters olan birinci maddesi dışındaki tüm maddelerin birinci şıkkı olan “hiçbir zaman” seçeneğinin yükü 1’dir ve düşük sınav kaygısını ifade etmektedir. En yüksek puan ise “her zaman” 4’tür ve yüksek sınav kaygısını göstermektedir (Öner, 2008). Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin maddelerinin dağılımı aşağıdaki şekildedir: 1., 6., 7., 9., 10., 11., 13., 14., 15., 16., 18., 19. maddeler duyusallık, 2., 3., 4., 5., 8., 12., 17., 20. maddeler ise kuruntu alt boyutlarına aittir (Daymaz, 2012).

Kuruntu alt boyutu puanları 8-32, duyusallık alt boyutu ise 12-48, tüm testten alınabilecek puan ise 20 ile 80 arasında değişmektedir. Envanterin Türkçe uyarlaması 1983-1986 yılları arasında Necla Öner yönetiminde Boğaziçi Üniversitesi’nde yürütülen çalışmalar sonucunda gerçekleştirilmiştir. Sınav Kaygısı Envanterinin Türkçe formunun test tekrar test güvenilirliği .70 ile .90, Kuder-Richardson güvenilirliği .70 ila.90, arasında bulunmaktadır. Madde toplam analizi sonucunda elde edilen Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı ile elde edilen katsayılar ise tüm test için .46, alt boyutlar için .43’ün altına düşmemiştir. Türkçe formun standart hatası eğitim düzeyine göre 3.49 ila 4.63 arasında değişkenlik göstermektedir (Öner, 2008).

3.2. Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile cinsiyet, anne ve baba eğitim durumu, özel ders alma durumu, yaşanan yerleşim birimi, öğrenim görülen bölüm, okul türü, rehberlik servisinden yararlanma sıklığı ve ailenin gelir durumu bilgilerinin elde edilmesi amaçlanmıştır.

4. İşlem

Araştırmacılar tarafından optik form şeklinde çoğaltılan Kişisel Bilgi Formu ile Sınav Kaygısı Envanteri gerekli izinler alındıktan sonra lise öğrencilerine sınıf ortamında 15 dakikalık tek oturumda uygulanmıştır. Toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Hatalı ve eksik doldurulan 66 kişiye ait ölçme aracı değerlendirmeye alınmamış, 884 öğrenciden elde edilen veriler analiz edilmiştir.

5. Verilerin Analizi

Bilgisayar ortamına aktarılan veriler SPSS 17.0 paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin analizinde Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır.

Bulgular

1. Sınav kaygısının bazı kişisel değişkenlere göre farklılıkları

Sınav kaygısının cinsiyet ve rehberlik servisinden yararlanma sıklığı değişkenlerine dayalı farklılıklarının belirlenmesi için öncelikle dağılımın normal olup olmadığı Kolmogorov-Smirnov testiyle sınanmış ve değişkenlerin normal dağılım göstermedikleri belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Kişisel değişkenlere ilişkin Kolmogorov Smirnov testi

Değişken	Gruplar	n	KS	AO	SS
Cinsiyet	Kız	423	.02	43.96	12.50
	Erkek	461	.00	40.02	11.70
Rehberlik servisinden yararlanma sıklığı	Haftada 1	180	.01	41.30	12.36
	15 günde 1	80	.02	40.91	12.15
	Ayda 1	118	.05	41.33	10.44
	Ayda 1'den az	506	.00	41.63	12.31

KS: Kolmogorov Smirnov, AO: Aritmetik Ortalama, SS: Standart Sapma

Dağılımın her iki değişkende de normal dağılım göstermemesinden ötürü parametrik olmayan fark testleri kullanılmıştır. Cinsiyet değişkeninin iki faktörlü olması nedeniyle Mann Whitney-U testi yapılmıştır (Tablo 3).

Tablo 3: Sınav kaygısının cinsiyete dayalı farklılıkları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kız	423	481.21	203553.50	81125.50	.00
Erkek	461	406.98	187616.50		
Toplam	884				

Sonuçlar sınav kaygısının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır ($U=81125.50$, $p<.00$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında kızların (481.21) erkeklerden (406.98) daha fazla sınav kaygısı yaşadıkları görülmektedir. Diğer kişisel değişken olan rehberlik servisinden yararlanma sıklığının ikiden fazla faktör içermesi dolayısıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır (Tablo 4).

Erzen, E., & Odacı, H. (2014). Kimler daha fazla sınav kaygısı yaşıyor? Kişisel, akademik ve aileye dayalı bazı değişkenlere göre bir araştırma. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 401-419. doi: [10.14687/ijhs.v11i2.2849](https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i2.2849)

Tablo 4: Sınav kaygısının rehberlik servisinden yararlanma sıklığına dayalı farklılıkları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Serbestlik Derecesi	X ²	p	Anlamlı Fark
Her hafta	180	436.84	3	.371	.94	-
İki haftada bir	80	430.34				
Ayda bir	118	444.50				
Ayda birden daha seyrek	506	445.97				

Elde edilen sonuçlar rehberlikten yararlanma sıklığının sınav kaygısında bir farklılaşmaya neden olmadığını göstermektedir ($\chi^2_{(3)} = .371, p < .05$).

2. Sınav kaygısının bazı akademik değişkenlere dayalı farklılıkları

Sınav kaygısının okul türü, öğrenim görülen bölüm ve özel ders alma akademik değişkenlerine ilişkin farklılıklarının belirlenmesi için öncelikle dağılımın normal olup olmadığı Kolmogorov Smirnov testiyle sınanmış ve değişkenlerin normal dağılım göstermedikleri belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5: Okul türü, öğrenim görülen bölüm ve özel ders alma durumuna ilişkin Kolmogorov Smirnov testi

Değişken	Gruplar	N	KS	AO	SS
Okul Türü	Fen Lisesi	81	.20	39.88	8.95
	Anadolu Lisesi	142	.01	38.71	12.34
	Anadolu Öğretmen Lisesi	127	.06	40.09	12.34
	Endüstri Meslek Lisesi	107	.02	45.15	10.83
	Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	68	.06	39.08	15.00
	Sağlık Meslek Lisesi	127	.00	39.88	10.97
	Çok Programlı Lise	124	.20	46.24	12.06
	Genel Lise	108	.06	43.05	13.50
	Öğrenim Görülen Bölüm	Sayısal	488	.00	40.63
Sözel		84	.00	42.55	12.32
Eşit ağırlık		301	.00	42.69	13.39
Özel Ders Alma Durumu	Yabancı dil	11	.00	36.36	10.27
	Alan	161	.08	40.20	11.71
	Almayan	723	.00	42.14	12.31

KS: Kolmogorov Smirnov, AO: Aritmetik Ortalama, SS: Standart Sapma

Okul türü ve öğrenim görülen bölüm değişkenlerinin ikiden fazla faktöre sahip olmaları dolayısıyla Kruskal Wallis H testi yapılmış ve sınav kaygısının okul türü değişkenine göre farklılaştığı ($\chi^2_{(7)} = 58.94, p < .00$) ancak öğrenim görülen bölüm değişkenine göre ($\chi^2_{(3)} = 6.52, p > .05$) ise bir farklılık göstermediği belirlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 6: Sınav kaygısının okul türü ve öğrenim görülen bölüme dayalı farklılıkları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Serbestlik Derecesi	X ²	p	Anlamlı Fark
Okul türü						
Fen Lisesi	81	360.01	7	58.94	.00	F – AL, F-E, F-ÇPL, F-G
Anadolu Lisesi	142	381.79				AL-E, AL-ÇPL
Anadolu Öğretmen Lisesi	127	432.27				AL-G, AÖL-E, AÖL-ÇPL, E-O, E-S, E-G
Endüstri Meslek Lisesi	107	541.21				O-ÇLP, S-ÇPL
Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	68	378.70				ÇPL-G
Sağlık Meslek Lisesi	127	411.67				
Çok Programlı Lise	124	544.36				
Genel Lise	108	457.90				
Öğrenim görülen bölüm						
Sayısal	488	427.43	3	6.52	.08	-
Sözel	84	470.38				
Eşit Ağırlık	301	463.00				
Yabancı Dil	11	337.09				

F: Fen Lisesi, AL: Anadolu Lisesi, AÖL: Anadolu Öğretmen Lisesi, E: Endüstri Meslek Lisesi, O: Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, S: Sağlık Meslek Lisesi, ÇPL: Çok Programlı Lise, G: Genel Lise

Okul türü değişkeninde belirlenen farklılığın kaynağının tespit edilmesi için tüm ikili gruplar için ayrı ayrı Mann Whitney-U testi gerçekleştirilmiş ve aradaki farkın kaynağının Fen Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesi (U=4236.50, p<.05); Fen Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi (U=2417.00, p<.05); Fen Lisesi ve Çok Programlı Lise (U=120.01, p<.05); Fen Lisesi ve Genel Lise (U=3441.50, p<.05); Anadolu Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi (U=4932.00, p<.05); Anadolu Lisesi ve Çok Programlı Lise (U=5697.00, p<.05); Anadolu Lisesi ve Genel Lise (U=6377.50, p<.05); Anadolu Öğretmen Lisesi ve Genel Lise (U=6377.50, p<.05); Anadolu Öğretmen Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi (U=4962.50, p<.05); Anadolu Öğretmen Lisesi ve Çok Programlı Lisesi (U=5729.50, p<.05); Endüstri Meslek Lisesi ve Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi (U=2424.00, p<.05); Endüstri Meslek Lisesi ve Sağlık Meslek Lisesi (U=4689.50, p<.05); Endüstri Meslek Lisesi ve Genel Lise (U=4755, p<.05); Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi ve Çok Programlı Lise (U=2803.50, p<.05); Sağlık Meslek Lisesi ve Çok Programlı Lise (U=5466.00, p<.05) ile Çok Programlı Lise ve Genel Lise (U=5439, p<.05) arasında olduğu belirlenmiştir.

Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek sınav kaygısına sırasıyla Çok Programlı Lise, Endüstri Meslek Lisesi, Genel Lise ve Anadolu Öğretmen Lisesi sahipken, en düşük sınav kaygısına sahip gruplar ise sırasıyla Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi ve Sağlık Meslek Lisesi'dir.

Erzen, E., & Odacı, H. (2014). Kimler daha fazla sınav kaygısı yaşıyor? Kişisel, akademik ve aileye dayalı bazı değişkenlere göre bir araştırma. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 401-419. doi: [10.14687/ijhs.v11i2.2849](https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i2.2849)

Akademik değişkenler arasında yer alan değişkenlerden biri olan özel ders alma durumu değişkeninin iki faktörlü oluşu bu değişken için Mann Whitney-U testi yapılmasını gerektirmiştir. Analiz sonuçları özel ders alan ve almayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir (U=53487.00, p>.05) (Tablo 7).

Tablo 7: Sınav kaygısının özel ders alma durumuna yönelik farklılıkları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Alan	161	413,22	66528,00	53487.00	.10
Almayan	723	449,02	324642,00		
Toplam	884				

3. Sınav kaygısının bazı ailesel değişkenlere dayalı farklılıkları

Aile gelir düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, yerleşim birimi ailesel değişkenlerinin sınav kaygısı düzeyinde farklılaşmaya neden olup olmadıklarının belirlenmesi için dağılımın normalliği Kolmogorov Smirnov testiyle sınanmıştır (Tablo 8). Sonuçlar tüm ailesel değişkenler için dağılımın normal olmadığını göstermiştir.

Çalışmada yer alan tüm ailesel değişkenlerin ikiden fazla faktöre sahip olması dolayısıyla Kruskal Wallis H analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları yerleşim birimi ($\chi^2_{(2)} = 20.04$, p<.05), ve aile gelir düzeyinin ($\chi^2_{(2)} = 7.91$, p<.00) sınav kaygısında anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğunu, anne eğitim durumu ($\chi^2_{(4)} = 9.33$, p<.00) ve baba eğitim düzeyinin ($\chi^2_{(4)} = 6.39$, p<.05) ise farklılaşma yaratmadığı belirlenmiştir (Tablo 9).

Sınav kaygısı düzeyinin yerleşim birimine dayalı farklılaşmasının kaynağının belirlenebilmesi için ikili gruplar arasında Mann Whitney U testleri yapılmış, farklılığın merkez - ilçe (U=24997.50, p<.05), merkez - köy (U=20125.00, p<.05) arasında olduğu belirlenmiştir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek sınav kaygısının merkezde en düşük sınav kaygısının ise köylerde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8: Sınav kaygısının okul türü ve öğrenim görülen bölüme ilişkin Kolmogorov Smirnov testi

Değişken	Gruplar	N	KS	AO	SS
Aile Gelir Düzeyi	İyi	180	.00	40.18	11.61
	Orta	639	.00	41.42	11.89
	Kötü	65	.20	45.33	14.15
Baba Eğitim Durumu	Okuma yazma bilmiyor	3	.00	35.33	.57
	İlkokul	280	.01	41.72	12.58
	Ortaokul	160	.03	42.52	11.99
	Lise	262	.00	41.70	12.09
Anne Eğitim Durumu	Üniversite	179	.00	39.84	11.21
	Okuma yazma bilmiyor	62	.02	43.09	12.39
	İlkokul	442	.01	42.13	12.30
	Ortaokul	155	.00	41.45	11.45

Erzen, E., & Odacı, H. (2014). Kimler daha fazla sınav kaygısı yaşıyor? Kişisel, akademik ve aileye dayalı bazı değişkenlere göre bir araştırma. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 401-419. doi: [10.14687/ijhs.v11i2.2849](https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i2.2849)

	Lise	145	.05	40.38	11.28
	Üniversite	80	.00	38.48	12.58
Yerleşim Birimi	Köy	316	.00	41.58	12.50
	İlçe	407	.00	40.38	11.66
	Şehir Merkezi	161	.20	45.42	12.41

KS: Kolmogorov Smirnov, AO: Aritmetik Ortalama, SS: Standart Sapma

Sınav kaygısının gelir düzeyine dayalı farklılığının kaynağının belirlenmesi için ikili gruplar arasında yapılan Mann Whitney U testi sonuçları elde edilen farkın orta gelir düzeyi ve kötü gelir düzeyi (U=17110.50, p<.05), iyi gelir düzeyi ve kötü gelir düzeyi (U=4350.50, p<.05) arasında olduğunu göstermektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek sınav kaygısının kötü, en düşük sınav kaygısının ise iyi gelir düzeyine sahip grupta olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9: Sınav kaygısının yerleşim birimi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve aile gelir düzeyine dayalı farklılıkları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Serbestlik Derecesi	X ²	p	Anlamlı Fark
Yerleşim birimi						
İl Merkezi	161	523.74	2	20.04	.00	M-İ, M-K
İlçe Merkezi	407	421.73				
Köy	316	427.87				
Anne eğitim durumu						
Okuma yazma bilmiyor	62	474.95	4	9.33	.06	-
İlkokul	442	456.50				
Ortaokul	155	443.50				
Lise	145	424.27				
Üniversite	80	371.11				
Baba eğitim durumu						
Okuma yazma bilmiyor	3	303.17	4	6.39	.17	-
İlkokul	280	446.11				
Ortaokul	160	471.64				
Lise	262	446.14				
Üniversite	179	407.82				
Aile gelir düzeyi						
İyi	180	415.17	2	7.91	.01	İ-O
Orta	639	442.41				İ-K
Kötü	65	519.06				

M: İl Merkezi, İ: İlçe, K: Köy

Tartışma ve Yorum

Bu çalışmada kişisel, akademik ve bazı ailesel değişkenlerin sınav kaygısı üzerindeki etkileri sınanmıştır. Yapılan Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testleri sonucunda okul türünün, yerleşim biriminin ve aile gelir düzeyinin sınav kaygısı üzerinde etkili olduğunu ancak özel ders alma durumu, öğrenim görülen bölüm, anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığını göstermektedir.

Okul türündeki bu fark Çok Programlı Liseye devam eden öğrencilerin sınav kaygısı düzeyinin Endüstri Meslek Lisesi dışındaki diğer tüm lise türlerindeki; Endüstri Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin sınav kaygısı düzeyinin Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesi, Genel Lise, Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi ve Sağlık Meslek Lisesi; Genel Liseye devam eden öğrencilerin sınav kaygısı düzeyinin Fen Lisesi, Anadolu Lisesi öğrencilerinin sınav kaygısı düzeylerinden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Farklı lise türlerine devam eden öğrencilerin sınav kaygıları ile ilgili elde edilen verilere bakıldığında Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin düşük sınav kaygısına sahip öğrenci grupları oldukları görülmektedir. En yüksek sınav kaygısı puanlarının olduğu okul türleri ise sırasıyla çok Programlı Liseler ve Endüstri Meslek Liseleridir. Akademik olarak başarılı öğrencilere sahip Anadolu Lisesi ve Fen Liselerindeki öğrencilerin bu çalışmada düşük sınav kaygısına sahip oluşları, başarı düzeyi ile ilişkili olan değişkenlerin sınav kaygısı üzerinde etkili olduğu düşüncesini yaratmaktadır. Terzi ve Mirasyedioğlu (2009); Genel Lise, Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Süper Lise ve Anadolu Öğretmen Lisesi olmak üzere beş farklı lise türü üzerinde çalışmış ve Anadolu liseleri öğrencilerinin öz yeterliklerinin daha yüksek olduğunu bulgulamışlardır. Taşdemir (2012) Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Genel Lise ve Özel Lise türleri üzerinde yürüttüğü çalışmasında Fen Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin ortalama öz yeterlik algısı puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışma ile elde edilen sınav kaygısı puanları ortalamalarına bakıldığında, liselere giriş sınavı LGS'den alınan puanlarına göre yerleşilen okul sıralamasıyla büyük ölçüde paralellik gösterdiği görülmektedir. Yani, en yüksek puanla yerleşilen Fen Lisesi en düşük sınav kaygısına, Anadolu Liseleri ikinci en düşük sınav kaygısına ve Anadolu Öğretmen Liseleri ise üçüncü en düşük sınav kaygısına sahiptir. Bu durum, öz yeterlik ile sınav kaygısı arasındaki ters yönlü ilişkinin varlığıyla (Dwyer ve Cummings, 2001; Bandura ve diğ., 1988) açıklanabilir. Fen Liseleri, öğrencilerin akademik yeterliklerini ölçen YGS sınavlarından en yüksek puanı alan öğrencilerin yerleştirildikleri okullardır. İçerisindeki öğrencilerin çoğu sınav başarısı konusunda rakipleri olan lise türlerindeki öğrencilere göre daha üstün konumdadır. Her ne kadar öğrencileri yarış içerisine iten eğitim atmosferi sınav kaygısının artmasına

neden olan bir faktör olarak değerlendirilse de (Hancock, 2012) sınav başarılarının yüksek olması bu öğrencilerin öz yeterlik algılarına olumlu katkı sağlıyor olabilir. Bu durum; sınav başarısının yüksek olmasının sınav kaygısının azalmasına katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir.

Sınav kaygısına ilişkin yürütülen araştırmalarda meslek lisesi türleri ile sınav kaygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Bu çalışmalardan biri Çakmak (2007) tarafından yapılmıştır ve araştırmacı meslek liselerini de içeren araştırmasında lise türlerinin sınav kaygısında herhangi bir farklılaşmaya neden olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bizim çalışmamızda ortaya çıkan Sağlık Meslek Lisesi ile Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde görece düşük sınav kaygısı olduğuna yönelik bulgu yanıltıcı olabilir. Bu okullardaki öğrencilerin düşük sınav kaygıları farklı nedenlere dayanıyor olabilir. Sağlık Meslek Liseleri düşük başarı ortalamalarına sahip olmasına karşın öğrenciler üniversiteye sınavsız geçiş hakkına sahipler. Kendi branşlarıyla alakalı bölümü tercih etmeleri halinde geçebildikleri ilgili yüksek okul garantisi öğrenciler üzerindeki yükün önemli bir kısmını almakta ve üniversiteye gidememe korkusunu önemli oranda azaltmaktadır. Bu durum kazanma baskısının ortadan kalkmasıyla birlikte öğrencilerde psikolojik rahatlama yaşandığı anlamına geliyor olabilir. Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerine devam eden öğrencilerin sınav kaygılarının görece düşük olduğu söylenebilir. Sıra ortalamalarına bakıldığında gerek Sağlık Meslek gerekse Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin orta denilebilecek düzeyde kaygıya sahip oldukları görülmektedir. Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin sahip olduğu sınav kaygısının mezun olduktan sonra sahip olacakları işle ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu okullara devam eden öğrenciler bölümleriyle ilgili programlara yerleşme konusunda avantajlı olmalarına rağmen devlet kadrolarına yerleşebilme konusunda rakiplerine göre dezavantajlı konumdadırlar ve bu durum bu öğrencileri henüz okudukları sırada mezuniyet sonrası için farklı iş sahalarına yönelmeye itiyor olabilir. Dolayısıyla üniversiteye giriş konusunda pek umutlu olmayan bu öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri de doğal olarak üst düzeylere ulaşmamaktadır.

Çok Programlı Liseler ve Endüstri Meslek Liseleri, Genel Liseler ve Anadolu Öğretmen Liselerindeki öğrencilerin sınav kaygılarının yüksek olmasının nedeni olarak bu öğrencilerin ilgileri doğrultusunda ve istedikleri bölümlere yerleşmelerine olanak sağlayacak bir liseye devam etmiyor olmaları söylenebilir. Zira bireyin ilgi duyduğu işle ilgilenmesi öz yeterliği, öz yeterlik de sınav kaygısını etkileyebilir. Bu açıdan okul türü ile sınav kaygısı arasındaki ilişkinin öz yeterlik kavramı çerçevesinde değerlendirilmesi daha doğru olacaktır. Literatürde insanların ilgilerinin yeterlikleriyle doğru orantılı bir artış gösterdiği belirtilmektedir (Bandura ve Schunk, 1981). Bazı çalışmalar ilgi ve öz yeterlik kavramlarının birbirleriyle ilgili olmadığı bulgusuna işaret etseler de (Rottinghaus, Larson ve Borgen, 2003) belirli bir konuya meraklı olan bireylerin o alanda daha yüksek öz yeterliğe sahip

olabileceğini gösteren araştırma bulguları da mevcuttur (Wang ve Newlin, 2002). Öz yeterliğin, yapılan bir işin daha kolay algılanmasında olumlu etkiye sahip olması (Igbaria ve Iivari, 1995) öz yeterlikle ilgiler arasındaki ilişkinin çift yönlü olduğunun bir göstergesi olabilir. Ergenler hayatlarının iş seçimi aşamasında doğal olarak mesleki ilgileri doğrultusunda seçim yapmak isteyeceklerdir. Song ve Chon (2012), çalışmalarında genel öz yeterliğin mesleki ilgileri yordama gücüne sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Dolayısıyla kişinin başarılı olacağına dair inancının yüksek olduğu durumlarda, örneğin başarılı akademik performans gösterdiğinde (Dordinejat ve diğ., 2011) sınav kaygısının daha düşük düzeyde gözlemlendiği tespit edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında Fen ve Anadolu Liseleri gibi başarı düzeyi yüksek liselerin öğrencilerinin meslek liseleri ve genel liselere devam eden liselerin öğrencilerine oranla daha düşük düzeyde sınav kaygısı yaşamaları beklenen bir durumdur.

Sınav kaygısında farklılaşmaya neden olduğu düşünülen kişisel değişkenler olan cinsiyet ve rehberlik servisinden yararlanma sıklığı ile yapılan analizler cinsiyetin sınav kaygısında farklılaşmaya neden olduğunu ortaya koymuştur. Buna karşın rehberlik servisinden yararlanma sıklığının sınav kaygısında bir farklılık yaratmadığı gözlemlenmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgular kızların sahip olduğu sınav kaygısı düzeyinin erkeklerden yüksek olduğunu göstermektedir. Literatürde kızların sınav kaygısının erkeklerden yüksek çıktığını destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Bonaccio ve Reeve, 2010; Cassady ve Johnson, 2002; Ringeisen, Buchwald ve Hodapp, 2010). Kızların sınav kaygısı puanlarının yüksek olmasını onların sınava daha fazla önem atfetmeleri veya sınava daha yetersiz bir hazırlık süreci geçirmeleri dolayısıyla yaşadıkları yetersizliğe bağlamak doğru olmayacaktır. 1960-1994 yılları arasındaki 34 yıllık çalışmaların derlemesi, kızların sözel konularda erkeklerin ise matematiksel konularda daha başarılı bir performans sergilediklerini göstermektedir (Nowell ve Hedges, 1998). Ayrıca kızların sınav kaygılarının ilk ve ortaokul dönemlerinde erkeklerden daha yüksek olmadığını, lise çağında erkeklerden daha yüksek düzeye ulaştığını bulgulayan çalışmalar bulunmaktadır (Güneri, 2003). Dolayısıyla uzun vadeli olarak değerlendirildiğinde, kızların erkeklerden daha başarısız oldukları genellemesine ulaşabilmek mümkün değildir ve bu durum ortaya çıkan yüksek sınav kaygısı belirtilerinin nedeninin kızların yetersizlikleri olduğu görüşüyle çelişmektedir. Ayrıca ortaya çıkan bu ilişkinin Türkiye'deki sosyo-kültürel koşullardan kaynaklandığının düşünülmesi de doğru olmayacaktır. Çünkü farklı ülkelerde yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar bizim ülkemizden elde edilen bulgularla paralellik göstermekte ve kızların yüksek sınav kaygısı ve duyuşsal belirtiler gösterdikleri vurgulanmaktadır. Bu durum kızların kaygı verici durumlar karşısında daha fazla fiziksel tepki göstermelerinin biyolojik bir takım nedenleri olduğunu düşündürmektedir. Bu nedenler disiplinler arası çalışmalarla araştırılması

sınav kaygısının biyolojik olarak hangi faktörlerle tetiklendiğini ortaya konulması açısından yarar sağlayabilir.

Ailesel değişkenlere ilişkin yapılan analizlerde aile gelir durumu ve oturulan yerleşim birimi değişkenlerinin öğrencinin sınav kaygısında farklılaşmaya neden olduğunu göstermiştir. Yerleşim biriminin sınav kaygısında neden olduğu farklılığın merkezdeki öğrencilerin sınav kaygılarının ilçe ve köylerdeki öğrencilerin sınav kaygılarından daha düşük olmasından; aile gelir düzeyinin sınav kaygısında yaratmış olduğu farklılığın ise iyi gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının sınav kaygısı düzeylerinin orta ve kötü gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının sınav kaygısı düzeylerinden daha düşük olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Düşük ve orta gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının daha yüksek sınav kaygısı yaşamalarının nedenlerinden birisi bu ailelerdeki bireylerin sınavı bir meslek edinme aracı olarak görmeleri olabilir. Öğrenciye sınavı kazanamaması durumunda işsiz, mutsuz, daha düşük düzeyde sosyo-ekonomik refah elde edeceğinin ima edilmesi öğrenci üzerinde bir baskı oluşmasına neden olmuş olabilir. Bu sonuç aile gelir düzeyinin sınav kaygısında farklılaşmaya neden olmadığı yönündeki bazı araştırmalarla (Boyacıoğlu, 2010; Daymaz, 2012; Duman, 2008; Genç ve diğ. 1999; Hanımoğlu, 2010, Yıldırım, 2008) çelişse de literatürdeki benzer araştırmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir (Alyaprak, 2006, Civil, 2008). Araştırmalar otoriter aile tutumlarının sınav kaygısında artışa neden olduğu, destekleyici aile tutumlarının sınav kaygısının azalmasına katkı sağladığını göstermektedir (Popko, Klingman ve Nahhas, 2003). Bu bağlamda düşük ve orta gelir seviyesine sahip ailelerden gelen öğrencilerin, otoriter aileleri tarafından sınavı kazanma konusunda baskı altına alınmaları bu öğrencilerin yaşamış oldukları sınav kaygısının bir nedeni olabilir. Ancak bu konuda farklı görüşler de bulunmaktadır. Alisinanoğlu ve Ulutaş (2000) düşük gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmalarına, bu yetersizliğin yaşamdan tatmin sağlayamamasına ve bu durumun da aile içi gerginlik olarak çocuğa yansımaya bağlamaktadır. Ancak ortak görüş, gelir düzeyi ile sınav kaygısı arasında ters bir orantı olduğudur. Bu bağlamda toplumun düşük gelir düzeyine sahip olduğu tespit edilen kesimlerinde sınav kaygısının azaltılmasına yönelik olarak verilecek danışmanlık hizmetlerinin sistemli olarak tüm okullara verilmesi bu kesimlerde yaşayan öğrencilerin sınav kaygılarının azalmasına yardımcı olabilir.

Sınav kaygısında farklılaşmaya neden olan yerleşim birimi değişkenine yönelik olarak literatürde bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Buna karşın belirlenen farklılığın pek çok faktörün birleşiminden kaynaklandığı ileri sürülebilir. Şehir merkezlerinde yaşayan ailelerin çocuklarının daha yüksek sınav kaygısına sahip oluşları bu ailelerin ilçe merkezi ve köylerdeki ailelere oranla daha stresli ortamlarda çalışmalarından ve dolayısıyla streslerini çocuklarına yansıtılmalarından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca il merkezlerindeki okulların ilçe merkezi ve köy okullarına oranla

Erzen, E., & Odacı, H. (2014). Kimler daha fazla sınav kaygısı yaşıyor? Kişisel, akademik ve aileye dayalı bazı değişkenlere göre bir araştırma. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 401-419. doi: [10.14687/ijhs.v11i2.2849](https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i2.2849)

üniversiteye giriş konusunda daha yoğun çalışmaları bu okulların atmosferlerini sınava odaklı bir atmosfere dönüştürüyor olabilir ve çevreden algılanan bu atmosfer öğrenci üzerinde daha fazla sınav kaygısı yaratıyor olabilir. Tüm bu olasılıkların net olarak ortaya konulması için yerleşim biriminin sınav kaygısı üzerinde ne gibi farklılıklar oluşturduğunu belirlemek için daha fazla sayıda araştırmanın yapılması sonuçların tutarlılığının tespitine yardımcı olacaktır. Ayrıca bu konuda yapılacak nitel araştırmaların farklılığın kaynağının belirlenmesinde aynı anda pek çok faktörün ortaya çıkartılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Akman, B., İzgi, Ü., Bağçe, H. ve Akıllı, İ. (2007). İlköğretim öğrencilerinin fen'e karşı tutumlarının sınav kaygı düzeylerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 32(146), 3-10.
- Alisinanoğlu, F., Ulutaş, İ. (2000). Çocuklarda kaygı ve bunu etkileyen etmenler. *Mili Eğitim Dergisi*, 145, 15-19.
- Alyaprak, İ. (2006). *Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerde sınav kaygısını etkileyen faktörlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Aydın, S. ve Takkaç, M. (2007). İngilizceyi ikinci dil olarak öğrenenlerde sınav kaygısının cinsiyet ile ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 266-259.
- Azazi Aslan, S. (2005). *Ergenlerde ana- baba tutumu, sınav kaygısı, ders çalışma becerilerinin lise giriş sınavını yordama düzeyleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Bandura, A., Cioffi, D., Taylor, C. B & Brouillard, M. E. (1988). Perceived self-efficacy in coping with cognitive stressors and opioid activation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55(3), 479-488.
- Bandura, A. & Schunk, D. L. (1981). Cultivating competence, self efficacy, and intrinsic interest through proximal self-motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41(3), 586-598.
- Baştürk, R. (2007). Kamu personeli seçme sınavına hazırlanan öğretmen adaylarının sınav kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 163-176.
- Birjandi, P. & Alemi. M. (2010). The impact of test anxiety on test performance among Iranian EFL learners. *Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 1(4), 44-57.
- Bonaccio, S. & Reeve, C. L. (2010). The nature and relative importance of students' perceptions of the sources of test anxiety. *Learning and Individual Differences*, 20, 617-625.
- Boyacıoğlu, N. E. (2010). *Ergenlerde mantık dışı inançlar ve sınav kaygısı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Cassady, J. C. & Johnson, R. E. (2002). Cognitive test anxiety and academic performance. *Contemporary Educational Psychology*, 27, 270-295.
- Civil, Ş. (2008). *İstanbul ili Anadolu yakası Kadıköy ilçesinde bulunan resmi ve özel ilköğretim 8.sınıf öğrencilerine uygulanacak olan OKS sınavının öğrenciler üzerinde oluşturduğu sınav kaygısının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Çakmak, G. (2007). *Sınav kaygısı Ümraniye ilçesi farklı tür liseerde okuyan lise son sınıfı öğrencileri üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Erzen, E., & Odacı, H. (2014). Kimler daha fazla sınav kaygısı yaşıyor? Kişisel, akademik ve aileye dayalı bazı değişkenlere göre bir araştırma. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 401-419. doi: [10.14687/ijhs.v11i2.2849](https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i2.2849)

- Daymaz, S. (2009). *İlköğretim 7.sınıf öğrencilerinin anne baba beklentileri ile sınav kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul ili Tuzla ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- DordiNejad, F. G., et al. (2011). On the relationship between test anxiety and academic Performance. *Procedia Social And Behavioral Sciences*, 15, 3774–3778.
- Duman, G. K. (2008). *İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin durumluk sürekli kaygı düzeyleri ile sınav kaygısı düzeyleri ve ana – baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Dündar, S., Yapıcı, Ş. ve Topçu, B. (2008). Üniversite öğrencilerinin bazı kişilik özelliklerine göre sınav kaygısının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 171-186.
- Dwyer, A. L. & Cummings, A. L. (2001). Stress, self-efficacy, social support, and coping strategies in university students. *Canadian Journal of Counselling*, 35(3), 208-220.
- Ekenel, E. (2005). *Matematik dersi başarısı ile bilişötesi öğrenme stratejileri ve sınav kaygısının ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ergene, T. (2011). Lise öğrencilerinin sınav kaygısı, çalışma alışkanlıkları, başarı güdüsü ve akademik performans düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Eğitim Ve Bilim*, 36(160), 320-330.
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics using IBM SPSS Statistics*, (4th Edition). London: Sage.
- Genç, M. ve diğ. (1999). Öğrenci seçme sınavına girecek öğrencilerin sınav kaygı düzeyleri. *Turgut Özal Tıp Merkezi Dergisi*, 6(1), 38-41.
- Güler, D. ve Çakır, G. (2013). Lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygısını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(13), 82-92.
- Güneri, O. Y. (2003). The effect of school Level and gender on test anxiety. *Education and Science*, 28(128), 3-8.
- Gürses, A., Kaya, Ö., Doğar, Ç., Güneş, K. and Yolcu, H. H. (2010). Measurement of secondary school students' test-anxiety levels and investigation of their causes. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 1005–1008.
- Hancock, D. R. (2001). Effects of test anxiety and evaluative threat on students' achievement and motivation. *The Journal of Educational Research*, 94(5), 284-290.
- Hanımoğlu, E. (2010). *Seviye belirleme sınavına girecek olan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde sınav kaygısı, mükemmeliyetçilik ve anne-baba tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Hembree, R. (1988). Correlates, Causes, effects, and treatment of test anxiety. *Review of Educational Research Spring*, 58(1), 47-77.
- Igbaria, M. & Iivari, J (1995). The effects of self-efficacy on computer usage. *Omega the International Journal of Management Science*, 23(6), 587-605.
- Liebert, R. M., & Morris, L. W. (1967). Cognitive and emotional components of test anxiety: a distinction and some initial data. *Psychological Reports*, 20, 975-978.
- [McMillan, J. H. & Schumacher, S. (2006). *Research in education: Evidence-based inquiry*. (6. Baskı), New York: Pearson Education.
- Nowell, A & Hedges, L. V. (1998). Trends in gender differences in academic achievement from 1960 to 1994: an analysis of differences in mean, variance, and extreme scores. *Sex Roles*, 39(1/2), 21-43.

Erzen, E., & Odacı, H. (2014). Kimler daha fazla sınav kaygısı yaşıyor? Kişisel, akademik ve aileye dayalı bazı değişkenlere göre bir araştırma. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 401-419. doi: [10.14687/ijhs.v11i2.2849](https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i2.2849)

- Onyeizughbo, E. U. (2010). Self efficacy, gender and trait anxiety as moderators of test anxiety. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 8(1), 299,312.
- Öner, N. (2008). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testler*. (Genişletilmiş 2. baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Pazarlı, S. (2009). *Öğrenme stilleri ile sınav kaygısı arasındaki ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Piji Küçük, D. (2010). Müzik öğretmeni adaylarının sınav kaygısı, benlik saygısı ve çalgı başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3),37-50.
- Popko, O. P., Klingman, A. & Nahnas, I. A. H (2003). Cross cultural and familial differences between Arab and Jewish adolescents in test anxiety. *International Journal of Intercultural Relations*, 27, 525-541.
- Ringeisen, T., Buchwald, P. & Hodapp, V. (2010). Capturing the multidimensionality of test anxiety in cross-cultural research: An English adaptation of the German test anxiety inventory, *Cognition, Brain, Behavior. an Interdisciplinary Journal*, 14(4), 347-364.
- Rottinghaus, P. J., Larson, L. M. & Borgen, F. H. (2003). The relation of self-efficacy and interests: A meta-analysis of 60 samples. *Journal of Vocational Behavior*, 62, 221–236.
- Shermis, M. D. & Lombard, D. (1997). Effects of computer-based test administrations on test anxiety and performance, *Computers in Human Behavior*, 14(1), 111–123.
- Song, Z & Chon, K. (2012). General self-efficacy’s effect on career choice goals via vocational interests and person–job fit: a mediation model. *International Journal of Hospitality Management*, 31, 798– 808.
- Spielberger, C. D. (1980). *Preliminary professional manual for the test anxiety inventory*. Palo Alto : Consulting Psychologist Press.
- Şahin, H., Günay, T. ve Batı, H. (2006). İzmir İli Bornova İlçesi Lise Son Sınıf Öğrencilerinde Üniversiteye Giriş Sınavı Kaygısı. *Sted*, 15(6), 107-113.
- Taşdemir, C. (2012). Lise son sınıf öğrencilerinin matematik öz-yeterlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Bitlis ili örneği). *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 2(6), 39-50.
- Terzi, M. ve Mirasyedioğlu, Ş. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının matematiğe yönelik öz yeterlik algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *TÜBAV Bilim*, 2(2) 257-265.
- Tekbaş, S. (2009). *Edirne merkez ilçede ilköğretim son sınıf öğrencilerinde ortaöğretim kurumları öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı (OKS) ve lise son sınıf öğrencilerinde öğrenci seçme sınavı (ÖSS) sınav kaygısı ve etkileyen etmenler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Wang, A. Y. & Newlin, M. H. (2002). Predictors of web-student performance: the role of self-efficacy and reasons for taking an on-line class. *Computers in Human Behavior*, 18, 151–163
- Yıldırım, İ. (2008). Family variables influencing test anxiety of students preparing for the university entrance examination. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 31, 171-186.
- Zeidner, M. (1998). *Test anxiety: The state of the art*. New York: Plenum.

Extended English Abstract

Introduction

Test anxiety was first considered scientifically in the course of a research which Sarason and Mandler were conducted in 1952 in Yale University. (As cited in Hembree, 1988). There are a lot of definitions about test anxiety in literature. In one of the comprehensive definitions it was characterized as phenomenological, psychological and behavioral responses accompanying with negative results or anxiety about failure created by test or resembling assessment cases (As cited in Zeidner, 1998). With regard to another definition, test anxiety is worry or anxiety that students feel in the course of any test or test like case (Onyeizughbo, 2010). Researchers Liebert and Morris (1967), divided this concept into two pieces as worry and emotionality to make test anxiety clear better. They defined worry as person's self cognitive expression and emotionality as emotional responses that can occur under stress of test. Test anxiety was investigated since 1990 with different dimensions (Birjandi ve Alemi, 2010) and it was struggled to determine variables causing test anxiety. In this context, among the variables which were investigated, although a lot of study were conducted investigating gender-test anxiety relationship (Akman, İzgi, Bağçe ve Akıllı, 2007; Aydın ve Takkaç, 2007; Baştürk, 2007; Dündar, Yapıcı ve Topçu, 2008; Ergene, 2011; Güler ve Çakır, 2013; Gürses, Kaya, Doğar, Güneş ve Yolcu, 2010; Shermis ve Lombard, 1997; Şahin, Günay ve Batı, 2006); there were less research investigating the relationship among test anxiety and socio-economical level (Alyaprak, 2006; Daymaz, 2012), parental educational level (Genç ve diğ., 1999; Azazi Aslan, 2005), school type (Ekenel, 2005; Piji Küçük, 2010), the case of taking private tutoring (Çakmak, 2007, Tekbaş, 2009), the attending branch (Pazarlı, 2009). It was not found any research investigating the relationship among test anxiety and frequency of utilizing counseling service or region. In this context, the aim of this study contributed literature via determining whether test anxiety is differentiated with regard to personal, academic and family variables or not.

Method

This study is designed as survey model. Survey studies are used to clarify a case which occurs or occurred in the past. The sample of study consists of a total of 884 senior class high school students in 2012-2013 academic year. The average age of the participants was 17.31 (Sd: .53) with an age which ranges from 16 to 19. Test Anxiety Inventory were applied to determine participants' test anxiety. The demographic data of the students were collected with Personal Information Form developed by the researchers.

Results

The result of Mann Whitney U indicated that test anxiety was differentiated with regard to gender. Additionally Kruskal Wallis H indicated that test anxiety was differentiated with regard to school type, family income level and region. This research reveal that mother educational level, father educational level, taking private tutoring and attending branch has no significant effect on being differentiated of test anxiety.

Discussion and Implications

The aim of the present study was to investigate the differences in test anxiety with regard to gender, based on gender, frequency of utilizing counseling service, school type, family income level, parental educational level, the attending branch, the case of taking private tutorial and region. In the light of the findings, it may be concluded that test anxiety did not differentiate with regard to frequency of utilizing counseling service parental educational level the case of taking private tutorial and region. Lack of studies concerning utilizing counseling service case of taking private tutorial and region limits the discussions about this issue. Findings of the study demonstrated that test

Erzen, E., & Odacı, H. (2014). Kimler daha fazla sınav kaygısı yaşıyor? Kişisel, akademik ve aileye dayalı bazı değişkenlere göre bir araştırma. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 401-419. doi: [10.14687/ijhs.v11i2.2849](https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i2.2849)

anxiety differentiated according to gender. There are a lot of researches which contributed females had higher test anxiety (Bonaccio ve Reeve, 2010; Cassady ve Johnson, 2002; Ringeisen, Buchwald ve Hodapp, 2010). Researches indicate that culture cannot be a satisfactory reason in every case (Güneri, 2003). So it is thought that it can have any biological reasons and interdisciplinary researches can be beneficial. Family income level was another variable which showed a significant difference in test anxiety. Authoritarian family attitudes root in low family income level (Popko, Klingman ve Nahhas, 2003) or stress which based on parents' economical deficiency feelings can be possible reasons of this case. We could not reach enough research about region in the literature, so this limits the discussion about this variable. One possible reason is the people living in town centre have greater stress than living in villages end county seat. Another possible reason is conducting richer studying facilities about university entrance exam. It is thought that more researches needs to reveal the reasons of these differences. Additionally, qualitative researches can be more explanative about test anxiety because of the power of open ended questions.